

Sygnatura akt II AKa 273/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 listopada 2015 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: SSA Witold Franckiewicz (spr)

Sędziowie: SSA Wiesław Pędziwiatr

SSA Tadeusz Kielbowicz

Protokolant: Anna Turek

przy udziale prokuratora Prokuratury Apelacyjnej Leszka Pruskiego

po rozpoznaniu w dniu 5 listopada 2015 r.

sprawy **A. P.**

o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niesłuszne pozbawienie wolności

na skutek apelacji wniesionej przez wnioskodawcę

od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu

z dnia 22 czerwca 2015 r. sygn. akt III Ko 70/14

I. utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok,

II. stwierdza, że koszty postępowania odwoławczego ponosi Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy we Wrocławiu wyrokiem z dnia 22 czerwca 2015 roku – sygn.. akt: III Ko 70/14, na podstawie art. 552 § 4 k.p.k. **zasądził od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy A. P.:**

- 42.000 zł tytułem odszkodowania,

- 84.000 zł tytułem zadośćuczynienia,

łącznie: 126.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku, za niewątpliwie niesłuszne zatrzymanie i tymczasowe aresztowanie.

Dalej idące żądanie wnioskodawcy oddalił, kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa.

Powyższy wyrok zaskarżył pełnomocnik wnioskodawcy A. P. w części w jakiej Sąd Okręgowy oddalił żądanie wnioskodawcy, tj. w zakresie kwoty 366.000 zł z tytułu zadośćuczynienia. Apelacja nie dotyczyła wyroku w zakresie zasądnionego odszkodowania.

Apelujący zarzucił:

1. naruszenie przepisów prawa procesowego, a to art.7 k.p.k. poprzez błędną ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, która polegała na przyjęciu przez Sąd I instancji, iż zeznania świadków (osób z grona najbliższej rodziny Wnioskodawcy) obrazujące ich odczucia oraz sytuację życiową powstałą w wyniku umieszczenia Wnioskodawcy w areszcie śledczym świadczą jedynie o negatywnych przeżyciach tychże osób (świadków), a tym samym pozostają bez znaczenia w aspekcie przysługujących Wnioskodawcy uprawnień z art. 552 k.p.k., podczas gdy z zeznań tych – w sposób oczywisty wynika – iż pobyt Wnioskodawcy w areszcie śledczym przyczynił się do zupełnego rozkładu życia rodzinnego, które wiódł przed tym jak zastosowano wobec niego środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania, która to okoliczność pozostaje w oczywistym związku z rozmiarem doznanej przez Wnioskodawcę krzywdy.

2. naruszenie art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. wyrażające się pominięciem istotnych dla sprawy dowodów ujawnionych w toku postępowania przed Sądem I instancji, a to m.in. artykułów prasowych opublikowanych w związku z aresztowaniem Wnioskodawcy, które ukazywały go jako osobę winną przypisywanych mu przestępstw za które został osadzony w areszcie śledczym, efektem czego było pominięcie przez Sąd I instancji wpływu samego faktu tymczasowego aresztowania oraz długości jego trwania na negatywny odbiór społeczny Wnioskodawcy (utrata dobrego imienia),

a ponadto naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

3. art. 552 § 1 i 4 k.p.k. w zw. z art. 448 k.c. poprzez błędną wykładnię przywołanych przepisów, która wyrażała się w tym, iż jedynym kryterium, które Sąd wziął pod uwagę przy ustalaniu rozmiaru poniesionej przez Wnioskodawcę krzywdy, a tym samym wysokości przyznanego Wnioskodawcy zadośćuczynienia był rozstrój zdrowia, podczas gdy na rozmiar owej krzywdy (a tym samym wysokość przedmiotowego roszczenia) wpływ ma także fakt utraty innych niż zdrowie dóbr osobistych takich jak prawo do życia na wolności, prawa do życia w pełnej rodzinie, utraty dobrego imienia, czy też fakt zmniejszonych rokowań na przyszłość Wnioskodawcy,

w n o s z ą c o:

zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz Wnioskodawcy dalszych 366.000 zł tytułem zadośćuczynienia,

ewentualnie o:

uchylenie wyroku Sądu I instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Prokurator Prokuratury Apelacyjnej we Wrocławiu na rozprawie odwoławczej wniósł o nieuwzględnienie apelacji wnioskodawcy i utrzymanie w mocy zaskarżonego wyroku.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

apelacja wnioskodawcy nie została uwzględniona.

Poza sporem pozostaje fakt, iż wnioskodawca A. P. pozostawał tymczasowo aresztowany w okresie od dnia 25 października 2001 roku do dnia 16 października 2003 roku, tj. przez okres 723 dni.

Postępowanie karne, podczas którego stosowano wobec wnioskodawcy środek zapobiegawczy w postaci jego tymczasowego aresztowania, zostało umorzone z powodu przedawnienia karalności czynu - postanowieniem Sądu Okręgowego w Opolu z dnia 20 grudnia 2012 roku.

Sąd Okręgowy rozpoznając wniosek w niniejszym postępowaniu, zasądzając kwotę 84.000 zł tytułem zadośćuczynienia, na str. 8-10 pisemnego uzasadnienia wyroku (k.237-239) przedstawił dokonaną ocenę faktów, odnoszących się i związanych z pobytem wnioskodawcy w warunkach tymczasowego aresztowania. Sąd I instancji, określając kwotę zadośćuczynienia, przyjął „3.500 zł za każdy miesiąc pozbawienia wolności” (str. 10 pisemnego

uzasadnienia wyroku). Oczywistym jest – według Sądu Apelacyjnego – że sposób określenia przez Sąd I instancji wysokości zadośćuczynienia poprzez pomnożenie ilości miesięcy przez „sztywną” kwotę, nie jest prawidłowy. Należy bowiem uwzględnić nie tylko czas zastosowanego tymczasowego aresztowania, w ramach którego najdotkliwym okresem dla pozbawionego wolności jest pierwszy okres jego izolacji, a następnie, w dłuższym okresie czasu najczęściej następuje dostosowanie się do narzuconego reżimu i warunków, w jakich pozostaje tymczasowo aresztowany. Powyższe okoliczności mają wybitnie charakter indywidualny, trudny niejednokrotnie do określenia wysokości należnego zadośćuczynienia. Stąd też dla wykładni pojęcia „zadośćuczynienia”, o jakim mowa w art. 552 k.p.k., miarodajne są przepisy prawa cywilnego materialnego – art. 445 § 2 k.c. i art. 448 k.c., z których wynika, że zadośćuczynienie **powinno być odpowiednie**. Indywidualny charakter zadośćuczynienia przesądza o tym, że ostateczne ustalenie, jako konkretnie kwota jest „odpowiednia” z istoty swej **należy do sfery swobodnego uznania sędziowskiego**, lecz nie może to być uznanie dowolne (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 lipca 2005 r., II KK 54/05, LEX nr 152495).

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 lutego 2008 r., sygn. akt: III KK 349/07/LEX nr 395071) stwierdził, że wprawdzie użyte w art. 445 § 1 k.c. pojęcie „sumy odpowiedniej” ma charakter niedookreślony, to w orzecznictwie wskazuje się kryteria, którymi należałoby kierować się przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia, a mianowicie to, że musi ono mieć charakter kompensacyjny, a więc musi przedstawiać odczuwalną wartość ekonomiczną, nie będąc jednakże wartością nadmierną w stosunku do doznanej krzywdy. Z tego wynika, że „wartość odpowiednia” to **wartość utrzymana w granicach odpowiadających aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa**. Pamiętać przy tym należy, że na wysokość zadośćuczynienia składają się cierpienia pokrzywdzonego – tak fizyczne jak i psychiczne - których rodzaj, czas trwania i natężenie, należy każdorazowo określić w kontekście materiału dowodowego sprawy.

Nie ulega więc wątpliwości, że ustalenie skali doznanej krzywdy wymaga rzetelnego rozważenia całokształtu okoliczności dotyczących okresu tymczasowego aresztowania, rodzaju zarzutów postawionych wnioskodawcy i związanego z tym rygoru odbywania tymczasowego aresztowania, sytuacji rodzinnej, stanu zdrowia, wieku, skutków w sferze psychiki, utraty autorytetu w środowisku, trybu życia przed aresztowaniem i szeregu innych okoliczności, na podstawie których możliwe jest zakreślenie granic odczucia krzywdy przez wnioskodawcę (tak Sąd Apelacyjny w Rzeszowie w wyroku z dnia 9 października 2012 r., II AKa 91/12, LEX nr 1237641).

Odnosząc się do rozpoznawanej sprawy, pisemne uzasadnienie zaskarżonego wyroku przekonuje, że Sąd Okręgowy podniósł jakie elementy składają się na krzywdę, której doznał wnioskodawca w wyniku niesłusznego tymczasowego aresztowania, dysponując dowodami m.innymi w postaci opinii sądowo-psychiatrycznych dotyczących stanu zdrowia psychicznego wnioskodawcy i związku przyczynowo-skutkowego z wcześniejszym jego tymczasowym aresztowaniem. Dostrzegł także sytuację rodzinną wnioskodawcy, rozkład życia rodzinnego, czego jedną z przyczyn było stosowanie środka zapobiegawczego.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, Sąd I instancji uwzględnił wszelkie okoliczności mające wpływ na wysokość zadośćuczynienia, nadał im właściwą rangę, a w konsekwencji – zasądził kwotę adekwatną do doznanych przez wnioskodawcę krzywd. Pełnomocnik wnioskodawcy nie przedstawił w apelacji argumentacji, która skłaniałaby do przyjęcia, że dopiero żądana kwota o dalsze 366.000 zł, stanowiłaby odpowiednią, godziwą rekompensatę za krzywdy doznane przez wnioskodawcę w następstwie niewątpliwie niesłusznego aresztowania.

To, że wnioskodawca przebywał w areszcie wraz z osobami, które żądały od niego dokonywania zakupów na ich rzecz w warunkach Aresztu Śledczego, gdyż wnioskodawca był traktowany jako tzw. przestępca gospodarczy (zakładano, że posiada środki finansowe), nie stanowiło formy udęczenia. Wnioskodawca nie podał innych działań współosadzonych stanowiących dodatkowe dolegliwości związane z jego pobytom w warunkach izolacyjnych.

Wymierną dolegliwością odczuwaną przez wnioskodawcę był z pewnością fakt jego przebywania w warunkach izolacji, bez stałego kontaktu z osobami najbliższymi, jednakże należy zważyć, że jest to dolegliwość ściśle

związana z zastosowaniem środka zapobiegawczego o charakterze izolacyjnym. Nastęstwem tego był niższy komfort późniejszego życia wnioskodawcy, o czym przekonuje opinia psychiatryczna.

Analizując tak zarysowane okoliczności towarzyszące tymczasowemu aresztowaniu wnioskodawcy, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że dolegliwości, jakich doznał wnioskodawca nie odbiegają od typowych z jakimi spotyka się osoba tymczasowo aresztowana i w związku z powyższym nie przyznał wnioskodawcy zadośćuczynienia w żądanej kwocie.

W przekonaniu Sądu Apelacyjnego przyznana wnioskodawcy kwota 84.000 zł odpowiada rozmiarowi doznanej przez niego krzywdy i uwzględnia należycie cierpienia jakich doznał jako osoba niewątpliwie niesłusznie tymczasowo aresztowana. Sąd I instancji zgromadzony w sprawie materiał dowodowy ocenił z uwzględnieniem prawidłowego rozumowania, uwzględniając wskazania wiedzy i doświadczenia życiowego, zgodnie z dyrektywami art. 7 k.p.k. Sąd Apelacyjny ma świadomość, iż nie sposób jest matematycznie określać wysokości zadośćuczynienia w kwotach równych – jak uczynił to Sąd Okręgowy – gdyż pobyt w warunkach izolacji jest indywidualnym przeżyciem, różny jest także stopień dolegliwości i krzywdy, chociażby w zależności od okresu i fazy pobytu w warunkach izolacyjnych.

Niemniej jednak zasądzona kwota 84.000 zł spełnia wymogi „odpowiedniego” zadośćuczynienia i nie razi niewspółmiernością wobec wskazanych wyżej okoliczności.

Z tych względów zaskarżony wyrok utrzymano w mocy.

Orzeczenie o kosztach ma uzasadnienie w art. 554 § 4 k.p.k.

SSA Wiesław Pędziwiatr SSA Witold Franckiewicz SSA Tadeusz Kielbowicz